

HOMO INFORMATICUS 11 (10 kwietnia 2026)

Wydział Filozoficzny UAM, sala **215** (II piętro)

13.50 – 14.00: otwarcie konferencji (Izabela Bondecka-Krzykowska, Sławomir Leciejewski, Mariusz Szynkiewicz)

Sesja I (przewodniczy: Sławomir Leciejewski)

14.00 – 14.30: Krzysztof Sołoducha (WAT Warszawa), ***Budowanie etycznego, cyfrowego bliźniaka przy pomocy technologii wieloagentowej jako próba rozwiązania problemu dostosowania (alignment) oraz etyczne wątpliwości wokół tej propozycji***

14.30 – 15.00: Piotr Przybysz (UAM), ***Czy algorytmy staną się świadome? Nowe argumenty w debacie o maszynowej świadomości w erze dużych modeli językowych***

15.00 – 15.30: Roman Krzanowski (UPJP2 Kraków), ***Normative Reinterpretation in the Language of Artificial Intelligence***

15.30 – 16.00: przerwa kawowa

Sesja II (przewodniczy: Izabela Bondecka-Krzykowska)

16.00 – 16.30: Mariusz Szynkiewicz (UAM), ***Czy możliwy jest kompleksowy model ochrony logicznej zasobu informacyjnego?***

16.30 – 17.00: Sebastian Kozera (KUL Lublin), ***Automatyzacja odkryć naukowych przez systemy uczenia maszynowego w kontekście koncepcji paradygmatów Thomasa Kuhna***

17.00 – 17.30: Sara Rotnicka (UAM), ***Zastosowanie modelowania tematycznego w analizie dyskursu filozofii nauki w polskich czasopismach naukowych***

17.30 – 18.00: przerwa kawowa

Sesja III

(przewodniczy: Mariusz Szynekiewicz)

- 18.00 – 18.30: Jakub Jarnejczyk (ASP Wrocław), ***Sztuczna inteligencja a inteligentna sztuka. Polskie środowiska twórcze wobec rewolucji AI***
- 18.30 – 18.50: Agata Bijak-Orłowska (UAM), ***Od WALL-E do Terminatora: jak narracje filmowe kształtują emocjonalny język o robotach***
- 18.50 – 19.10: Kuba Adamiak (UAM), ***Rekonstrukcja Rzeczywistości Społecznej w Erze Deepfake***
- 19.10 – 19.30: Katsiaryna Churukanava (UAM), ***Wittgenstein i problem AI***
- 19.30 – 19.50: Julia Kuczyńska, Szymon Józwiak (UAM), ***Algebraiczne Sumowanie Wiedzy (ASW): Semantyczna fuzja informacji jako paradygmat walki z redundancją w dobie data smog***
- 19.50 – 20.00: zakończenie konferencji HOMO INFORMATICUS wraz z zaproszeniem na konferencję FILOZOFIA MATEMATYKI i INFORMATYKI (11 kwietnia 2026, Wydział Matematyki i Informatyki UAM)

Abstrakty Homo Informaticus 11

Budowanie etycznego, cyfrowego bliźniaka przy pomocy technologii wieloagentowej jako próba rozwiązania problemu dostosowania (alignment) oraz etyczne wątpliwości wokół tej propozycji

W moim wystąpieniu zaprezentuję, mieszczącą się w paradygmacie filozofii eksperymentalnej oraz etyki performatywnej, propozycję rozwiązania problemu dostosowania (alignment) wartości autonomicznych systemów AI poprzez ich głęboką personalizację opartą na idei stworzenia etycznego, cyfrowego bliźniaka użytkownika tej technologii. Zaprezentuję projekt typu proof of concept wdrożenia tej idei przy wykorzystaniu technologii wieloagentowej. Pokażę testy tego rozwiązania oraz wynikające z nich wnioski dla kolejnych etapów wdrażania programu budowania cyfrowych bliźniaków etycznych oraz oczekiwanych od nich wskaźników ufności. W końcowej części spojrzę krytycznie na program etycznego, cyfrowego bliźniaka oraz zagrożenia związane z realizacją tej idei, jako elementu budowania zaufania wobec technologii autonomicznych.

Czy algorytmy staną się świadome? Nowe argumenty w debacie o maszynowej świadomości w erze dużych modeli językowych

Postępy w budowie systemów sztucznej inteligencji (AI) prowokują do zadania fundamentalnego pytania, czy w maszynach działających na podstawie zaawansowanych algorytmów mogą emergentnie rozwinąć się różnorodne stany wewnętrzne, takie jak świadomość. Szeroko rozumiana dyskusja na ten temat toczy się od kilkudziesięciu lat i koncentruje wokół kluczowych rozróżnień, jak np. realna świadomość vs. symulacja bycia świadomym, słaba vs. silna AI, świadomość w świecie organizmów biologicznych vs. świadomość sztucznych systemów, itd.

Pojawienie się generatywnej sztucznej inteligencji i dużych modeli językowych (LLM) na początku lat dwudziestych XXI wieku znacząco ożywiło tę debatę i pchnęło ją na nowe tory, wywołując szeroką dyskusję zarówno w środowisku naukowym, jak w szeroko rozumianych mediach. Nowe argumenty skupiają się na tym, czy imponujące zdolności lingwistyczne i generatywne LLM stanowią jedynie zaawansowaną symulację, czy też mogą wskazywać na emergentne właściwości zbliżone do świadomości. Szczególna uwaga kierowana jest także na pytanie, w jakim stopniu funkcjonalna architektura systemów AI musi odwzorowywać funkcjonalną budowę ludzkiego mózgu, aby systemy te mogły stać się świadome.

Celem mojego wystąpienia jest przegląd najnowszych argumentów w tej sprawie oraz analiza, w jakim stopniu rozwój generatywnej AI dostarczył nowych, przekonujących argumentów w sporze o maszynową świadomość oraz jakie wyzwania teoretyczne i metodologiczne stoją przed dalszymi badaniami w tej dziedzinie.

Normative Reinterpretation in the Language of Artificial Intelligence

This paper examines the semantic framing of artificial intelligence in Geoffrey Hinton's lecture AI and Our Future and argues that it exemplifies a broader pattern of normative reinterpretation in contemporary AI discourse. Established epistemic terms—such as “understanding,” “knowledge,” and “reasoning”—are increasingly applied to artificial systems in ways that shift their reference from normatively governed cognitive states to functional or statistical performance. Through close textual analysis, I show how this reinterpretation alters the normative force of these concepts and obscures the distinction between simulation and instantiation. The resulting conceptual shift is not merely terminological: it reshapes public evaluation of AI systems and influences how risk, agency, and responsibility are framed. By clarifying these semantic transformations, the paper contributes to a more precise philosophical and ethical assessment of artificial intelligence and underscores the importance of conceptual discipline in debates concerning its societal implications.

Czy możliwy jest kompleksowy model ochrony logicznej zasobu informacyjnego?

Celem wystąpienia jest przedstawienie głównych założeń schematu zintegrowanej ochrony zasobów informacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń informacyjnych jako kluczowego problemu cyberbezpieczeństwa. W ramach referatu omówione zostaną następujące zagadnienia szczegółowe: hierarchiczny model zasobu informacyjnego (kategoria zbiorcza), typy/klasę nadużyć informacyjnych oraz znaczenie proponowanego podziału dla działań diagnostycznych, zabezpieczających i naprawczych. Informacja ujmowana będzie jako zasób podatny na manipulacje. Główna teza referatu zakłada, że skuteczna ochrona wymaga podejścia zintegrowanego, na które składają się: walidacja zasobów, identyfikacja i analiza nadużyć, dobór metod przeciwdziałania zagrożeniom informacyjnym oraz działania profilaktyczne.

* W trakcie wystąpienia zaprezentowane zostaną wyniki prac realizowanych w ramach grantu MEIN "Nauka dla społeczeństwa II", nazwa projektu: *Strach, niepewność, wrażliwość. Społeczne wytwarzanie niewiedzy w Polsce.*

Automatyzacja odkryć naukowych przez systemy uczenia maszynowego w kontekście koncepcji paradygmatów Thomasa Kuhna

Koncepcja paradygmatu Thomasa Kuhna stanowi po dziś dzień niezwykle wpływowy i szeroko komentowany sposób patrzenia na praktykę badawczą oraz historię nauki. Celem wystąpienia jest przedstawienie propozycji zaktualizowania oraz zmodyfikowania Kuhnowskiej optyki w oparciu o najnowsze osiągnięcia z dziedziny Sztucznej Inteligencji oraz ukazanie silnego wpływu tej technologii na prowadzenie badań naukowych. Rozwijana koncepcja skorzysta z wypracowanej przez Sławomira Leciejewskiego perspektywy, sytuującej erę komputerów w roli nowego paradygmatu. Systemy uczenia maszynowego pozwalają na dodanie kolejnego rewolucyjnego kroku, wprowadzając zarazem poważne wyzwania dla Kuhnowskiej teorii. Zredefiniowane zostanie pojęcie paradygmatu naukowego tak, aby lepiej oddany został wpływ technologii na historycznie istotne przemiany w praktyce naukowej. Przedstawiona w ramach wystąpienia konferencyjnego analiza ma w zamierzeniu pomóc ukazać adekwatny obraz współczesnej nauki, uwzględniając rosnący wpływ Sztucznej Inteligencji na kształt badań.

Zastosowanie modelowania tematycznego w analizie dyskursu filozofii nauki w polskich czasopiśmie naukoznawczych

Rozwój cyfrowych korpusów tekstowych dostarczył badaczom humanistyki i nauk społecznych ogromnych zasobów materiału źródłowego. Wraz ze wzrostem możliwości digitalizacji i uzyskiwania dużych korpusów pojawiła się potrzeba automatycznego analizowania tekstu, ponieważ manualna lektura całości wymaga nakładu zbyt dużych zasobów, niekiedy bywa niemożliwa. Modelowanie tematyczne, czyli metoda umożliwiająca identyfikację tematów w korpusach, pozwala na znacznie szybszą eksplorację dużych zbiorów danych tekstowych. Tradycyjne, żmudne analizy historyczne, takie jak badania Bohdana Jaczewskiego nad polską polityką naukową lat 1918-1939 (Jaczewski, 1978), mogą dziś zostać uzupełnione o automatyczne metody analizy tekstu. Podczas wystąpienia zostanie zaprezentowane użycie modelowania tematycznego na przykładzie Korpusu Polskich Czasopism Naukoznawczych (Kulczycki i in., 2023) w celu wykrycia w dokumentach wątków związanych z filozofią nauki i zrekonstruowanie ewolucji rozumienia jej zakresu.

Sztuczna inteligencja a inteligentna sztuka. Polskie środowiska twórcze wobec rewolucji AI

W swoim wystąpieniu omówię reakcje środowisk kreatywnych – przede wszystkim artystów i projektantów – na gwałtowny rozwój generatywnych modeli sztucznej inteligencji. Szczególną uwagę poświęcę radykalnemu sprzeciwowi studentów kierunków artystycznych wobec dopuszczania narzędzi AI w procesie dydaktycznym i twórczym. W szerszym kontekście debaty o miejscu sztucznej inteligencji w sztuce poruszę kwestie autonomii i sprawczości twórczej, granicy między narzędziem a współautorem oraz intencjonalnej i emocjonalnej relacji artysty z dziełem. Zaproponuję również model kreatywnej współpracy z narzędziami AI, oparty na krytycznym badaniu możliwości i ograniczeń człowieka oraz maszyny.

Od WALL-E do Terminatora: jak narracje filmowe kształtują emocjonalny język o robotach

Czy nasze emocje wobec robotów wynikają z kontaktu z technologią, czy raczej z kontaktu z fikcją? Większość ludzi wciąż poznaje roboty przede wszystkim poprzez narracje w mediach, w szczególności w filmach, i właśnie na ich podstawie buduje swoje nastawienie wobec robotów.

Powstaje zatem pytanie, czy obserwowane w badaniach deklaracyjnych zależności można odnaleźć również w spontanicznych danych językowych? A jeśli tak, to czy kluczowe znaczenie ma sama ekspozycja na tego typu treści (np. sam fakt oglądania filmów o robotach), czy raczej sposób, w jaki roboty są w nich przedstawiane – ich rola fabularna, moralny status i emocjonalny wydźwięk fabuły? Kluczowym celem projektu badawczego było sprawdzenie, czy zależności te są widoczne w naturalnym, spontanicznym języku użytkowników Internetu, poza warunkami eksperymentalnymi. Badanie opiera się na analizie 317 komentarzy internetowych z korpusu COSAR (Corpus of Speech About Robots), zawierających spontaniczne odniesienia do filmów z robotami. Analiza języka naturalnego pokazuje, że choć komentarze mają ogólnie lekko pozytywny wydźwięk, ich charakter systematycznie zmienia się wraz ze sposobem przedstawienia robotów w filmach.

Projekt pokazuje, że naturalny język stanowi cenne źródło wiedzy o społecznych wyobrażeniach technologii. Spontaniczne odniesienia do filmów, zgodne z ich profilem fabularnym, wskazują, że popkultura odgrywa istotną rolę w kształtowaniu sposobów myślenia o robotach, a potencjalnie także w budowaniu relacji człowiek–technologia.

**Rekonstrukcja
Rzeczywistości
Społecznej w Erze
Deepfake**

Wystąpienie podejmuje problematykę technologii deepfake z perspektywy filozoficznej, psychologicznej i społecznej, koncentrując się na jej wpływie na współczesne rozumienie rzeczywistości. Deepfake, jako narzędzie generowania realistycznych, lecz fałszywych obrazów i nagrań wideo, wykorzystuje iluzję prawdziwości, prowadząc do rekonstrukcji rzeczywistości i zaburzenia granic między prawdą a fikcją. Analiza odwołuje się do koncepcji symulaków Jeana Baudrillarda, ukazując deepfake jako nową formę symulacji funkcjonującą w warunkach zaawansowanej mediatyzacji życia społecznego. Też wystąpienia jest stwierdzenie, że technologia deepfake zagraża nie tylko indywidualnym procesom percepcyjnym, lecz także społecznemu rozumieniu prawdy, generując istotne wyzwania etyczne i ontologiczne w epoce cyfrowej.

**Wittgenstein i
problem AI**

Współczesna refleksja filozoficzna nad sztuczną inteligencją (dalej AI - artificial intelligence) jest dość silnie antropocentryczna, co może prowadzić do stworzenia zniekształconego obrazu rzeczywistego stanu rzeczy. To właśnie antropocentryzm często uniemożliwia nam zwrócenie uwagi na te aspekty rozwoju i istnienia AI, które w przyszłości mogą stać się jednym z głównych problemów ludzkości. Dlatego chciałabym przyjrzeć się bardziej szczegółowo aspektu językowej natury AI w już zanurzeniu w określonej formie życia. Zasadniczo, sama AI ma charakter językowy, ponieważ jest napisana w języku programowania. Czy jesteśmy jednak w stanie uniknąć antropocentryzmu w naszej refleksji nad językiem, bez użycia którego refleksja ta nie byłaby w zasadzie możliwa? Nie mam odpowiedzi na to pytanie, ale nie stanowi to problemu, gdyż proponuję postąpić się Wittgensteinowską refleksją nad językiem potocznym, która nie wymaga ustalenia istoty języka, ale jedynie przyjrzenia się jego faktycznemu użyciu. Podążając dalej za Ludwigiem Wittgensteinem, chciałabym obrócić cały sposób patrzenia, ale wokół sworzni naszej prawdziwej potrzeby.

**Algebraiczne
Sumowanie Wiedzy
(ASW): Semantyczna
fuzja informacji jako
paradygmat walki z
redundancją w dobie
data smog**

Współczesne społeczeństwo informacyjne mierzy się z paradoksem nadmiaru: mimo nieograniczonego dostępu do danych, proces syntezy rzetelnej wiedzy staje się coraz trudniejszy. Zjawisko określone przez Davida Shenka jako *data smog* nie wynika jedynie z samej liczby komunikatów, lecz z ich ogromnej redundancji. Użytkownik, próbując zgłębić dany temat, zmuszony jest do ponoszenia wysokiego kosztu poznawczego, wielokrotnie przetwarzając te same fakty (iloczyn zbiorów informacji) w poszukiwaniu unikalnego wkładu merytorycznego.

Niniejsze wystąpienie prezentuje autorską koncepcję Algebraicznego Sumowania Wiedzy (ASW) – systemu projektowanego w celu automatycznej, bezstratnej kompresji semantycznej tekstu. Fundamentem metody jest traktowanie zdań jako atomów semantycznych, które po rzutowaniu na wielowymiarową przestrzeń wektorową (lub przy użyciu innych metod) poddawane są operacjom algebraicznym.

W ramach prezentacji omówione zostaną kluczowe wyzwania fuzji informacji, prezentacja przedstawi również mechanizmy fuzji ekstrakcyjnej, które pozwalają na scalanie częściowo zgodnych faktów w jeden, "gęstszy" informacyjnie komunikat. Celem projektu ASW jest przejście od modelu pasywnego wyszukiwania do aktywnego generowania syntetycznych baz wiedzy, co stanowi bezpośrednią odpowiedź na problem dezinformacji i paraliżu analitycznego w badaniach nad tekstem.